Tarix və arxeologiya departamentinin müdiri: Roza Arazova
Təsdiq edirəm:______________

<table>
<tr><td rowspan="10">Ümumi məlumat</td><td>Fənnin kodu, adı və kreditlərin sayı</td><td>AZH 150, Azərbaycan tarixi, 3 kredit</td></tr>
<tr><td>Fakültə</td><td>Mühəndislik və təbiət elmləri fakültəsi</td></tr>
<tr><td>Departament</td><td>Tarix və Arxeologiya departamenti (309 “O” otaq)</td></tr>
<tr><td>Proqram (bakalavr, magistr)</td><td>Bakalavr</td></tr>
<tr><td>Tədris semestri</td><td>Yaz 2019</td></tr>
<tr><td>Fənni tədris edən müəllim (lər)</td><td>PhD. Zəhra İslamova</td></tr>
<tr><td>E-mail:</td><td>zahra.islamova@khazar.org
zehra.islamova.80@mail.ru</td></tr>
<tr><td>Telefon:</td><td>(012) 421-79-16 (departament № 219)</td></tr>
<tr><td>Mühazirə otağı /Cədvəl</td><td>Azərbaycan tarixi</td></tr>
<tr><td>Məsləhət saatları</td><td>Tələbələrlə razılaşdırılan vaxtlarda</td></tr>
<tr><td>Prerekvizitlər</td><td colspan="2">Yoxdur</td></tr>
<tr><td>Tədris dili</td><td colspan="2">Azərbaycan dili</td></tr>
<tr><td>Fənnin növü (məcburi, seçmə)</td><td colspan="2">Məcburi</td></tr>
<tr><td>Dərsliklər və əlavə ədəbiyyat</td><td colspan="2">Əsas dərsliklər:
1. Azərbaycan tarixi (ən qədim zamanlardan - XXI əsrin ilk onilliklərinədək) Ali məktəblər üçün dərslik. M.Q.Abdullayevin redaktəsi ilə. Bakı, 2015/2016/2017. (cədvəldə 2015-ci ildə çap olunmuş dərsliyin səhifələri göstərilmişdir).
2. Azərbaycan tarixi, I cild (Ən qədim zamanlardan XX əsrədək).
Z. Bünyadovun və Y. Yusifovun redaktəsilə. Bakı, 2005.
3. İsmayıl Məmmədov. Azərbaycan tarixi. Bakı, 2005.
4. Azərbaycan tarixi (uzaq keçmişdən 1870-ci illərə qədər) red. prof. Süleyman Əliyarlı. Bakı, 2009.
5. XX əsr Azərbaycan tarixi, II cild, Red. Y.B. Yusifov və T.T. Vəliyev. Bakı, 2004.

Əlavə dərsliklər və elmi monoqrafiyalar:
6. Azərbaycan tarixi üzrə qaynaqlar, red. S.Əliyarlı Bakı, 2007.
7. Ziya Bünyadov. Azərbaycan VII-IX əsrlərdə, Bakı, 2004 (III fəsil, § 2, §8; V fəsil § 2).
8. Oqtay Əfəndiyev. Azərbaycan Səfəvilər dövləti, Bakı, 1993 (I fəsil, II fəsil s.33-35, s.46-49).
9. Tadeuş Svyatoçovski. Rusiya və Azərbaycan. Bakı, Xəzər Universitəsi, 2000.
10. C.Həsənli. İkinci dünya müharibəsi illərində Azərbaycan hərbi, siyasi və diplomatik münasibətlərdə (1939-1945) Bakı, 2015.
11. Araz Aslanlı. Qarabağ problemi, (tarixi, mahiyyəti, həll prosesi). Bakı, 2009.</td></tr>
<tr><td>İnternet saytları</td><td colspan="2">www.azerbaijan.az;
www.aztarix.azeriblog.com;
www.azerbaycanli.org</td></tr>
</table>

Tədris metodları	**Mühazirə** **Diskussiya** **Praktiki tapşırıqlar** **Praktik məsələlərin təhlili** **Digər**	**Tədris prosesində aşağıdakılar nəzərdə tutulur:** - mühazirələr - mövzu ətrafında müzakirələr - xəritələr, video və digər əyani materiallardan istifadə - müəyyən mövzularla əlaqədar olaraq müzey və qoruqlara ekskursiyaların təşkil edilməsi (Azərbaycan tarixi muzeyi, Şirvanşahlar sarayı, İncəsənət muzeyi və s.) - bəzi mövzularla əlaqədar olaraq tanınımış alim və mütəxəssislərin dərslərə dəvət edilməsi	
iymətləndirmə	**Komponentləri**	**Tarix/son müddət**	**Faiz (%), bal**
	Aralıq imtahanı	**aprel** (fevral və mart aylarında keçirilən dərslər əsasında imtahan verilir, 1-7 mövzular)	**30 bal**
	Aktivlik	Tam aktivlik balı dərslərdə, diskussiyalarda, prezentasiyalarda və elmi seminarlarda fəal iştirak edən tələbələrə verilir.	**5 bal**
	Yoxlama yazı işi (quiz)	Kurs boyu dörd yoxlama yazı keçirilməsi nəzərdə tutulur. Birinci və ikinci yazı aralıq imtahanı öncəsi, üçüncü və dördüncü yekun imtahan qabağı. Hər yoxlama işi 5 bal ilə qiymətləndirilir.	**20 bal** **(5+5+5+5)**
	Davamiyyət	Tələbələr bütün dərslərdə iştirak etməlidir. Tam davamiyyət bütün dərslərdə iştirak edən tələbələrə verilir. 2 dəfə dərsdə iştirak etməmək 1 bal aparır.	**5 bal**
	Final imtahanı	**iyun** (aprel may aylarında keçirilən mövzular əsasında final imtahan verilir, 8-15 mövzular)	**40 bal**
	Digər		
	Yekun		**100 bal**

Kursun təsviri və məqsədləri	Azərbaycan tarixi kursu ən qədim zamanlardan son günlərədək vətən tarixini əhatə edir. Dövlətimizin müstəqillik qazanması vaxtı ilə saxtalaşdırılmış tariximizin yeni səhifələrini açmaq imkanı vermiş, bəzi tarixi hadisələr yeni faktlarla zənginləşərək müəyyən dövrlərdəki boşluqların doldurulmasına imkan yaranmışdır. Tədris proqramının tərtibi zamanı bütün bu amillər nəzərə alınmış, tarixin mübahisəli məsələlərinə diqqət artırılmışdır. İş planı Azərbaycan tarixi barədə bitkin və dolğun təsəvvürün formalaşmasına imkan verir. Bununla yanaşı, proqramın tərtibi zamanı fənnin qeyri-humanitar fakültələrdə tədris olunduğu nəzərə alınmış, daha çox praktik əhəmiyyətli mövzulara yer verilmiş, fənn haqqında ümumi anlayışların möhkəmləndirilməsinə və tələbələrin dünyagörüşünün formalaşmasına xidmət etməsi nəzərdə tutulmuşdur.
Tədrisin (öyrənmənin) nəticələri	**Fənnin ümumi tədrisi prosesində tələbələrdə:** - Azərbaycan tarixi haqqında bitkin, dolğun və obyektiv təsəvvür yaranacaq; - Azərbaycanın qədim dünya sivilizasiyasının ocaqlarından biri və Şərq dünyasının ayrılmaz hissəsi olmağı haqda məlumatları daha da genişlənəcək; - Azərbaycan etnosunun təkrar edilməz və avtoxton olduğuna dair geniş təsəvvür yaranacaq; - Vətən tarixinə, mədəniyyətinə, mənəvi dəyərlərinə sevgi və hörmət hissini daha da artıracaq və vətənpərvərlik ruhunu daha da yüksəldəcəkdir. **Qazanılmış təcrübə** - Tarixi hadisələrin analizi - Tarixi hadisələrə tənqidi və obyektiv yanaşma - Azərbaycanın mədəni tarixi inkişaf mərhələlərinin araşdırılması və Azərbaycanın müasir dövrdə dünyada rolu və yerini nmüəyyənləşdirilməsi
Qaydalar (Tədris siyasəti və davranış)	**Davamiyyət** Davamiyyət təhsil prosesinin vacib elementidir. Tələbələrin bütün dərslərdə iştirakı vacibdir. Tələbələr müəyyən səbəblərdən dərslərin buraxılması (xəstəlik, ailə vəziyyəti və s.) haqqında məlumatı fakültə dekanlığına təqdim etməlidirlər. 25%-dən artıq dərs buraxan tələbələr imtahana buraxılmır. Tələbə dərs saatlarının 75%-də mütləq iştirak etməlidir. Əks halda müvəffəqiyyətsiz hesab ediləcək. 2 qaib davamiyyət balına təsir göstərmir, 2 qaib 1 bal aparır, 8-ci qaib olduğu təqdirdə tələbə imtahana buraxılmır. (2 qaib - 1bal) **Dərsə gecikmələr və ya digər dərs pozuntuları** Dərsə 10 dəqiqədən artıq gecikən tələbə dərsə buraxılmır. Buna baxmayaraq, tələbə ikinci dərs saatına buraxıla bilər. **Aktivlik** **5 bal** – keçilmiş mövzunu tam qavrayır, sual-cavabda fəal iştirak edir, əvvəlki mövzular ilə əlaqələndirmə apara bilir, müstəqil olaraq öz fikir və mülahizələrini irəli sürür, təqdimatı geniş, əhatəli, maraqlı edir 4 bal – keçilmiş mövzunu yaxşı qavrayır, bəzən səhv və qüsurlara yol verir, fikir və mülahizələr irəli sürməyə cəhd edir, sual-cavabda fəal iştirak edir, demək olar ki, bütün suallara düzgün cavab verir

	3 bal – dərsə diqqətlə qulaq asır, sual-cavabda iştirak edir, düzgün cavabları üstünlük təşkil edir, amma diskusiya və müzakirələrdə iştirak etmir, fikir irəli sürmür 2 bal – dərsə qulaq asır, bəzən sual-cavabda iştirak edir, diskussiyalara müdaxilə etmir 1 bal - dərsə qulaq asıb qeydlər götürsə də, sual-cavabda iştirak etmir **Yoxlama işi** Sənədlə təsdiq edilən üzrlü səbəbə görə yoxlama işində iştirak etməyən tələbə yoxlama işini Departamentin və müəllimin icazəsi ilə növbəti həftəyədək razılaşdırılan vaxtda yaza bilər. **İmtahanlar** Tələbənin imtahanda iştirakı və ya imtahanın buraxılması ilə bağlı bütün məsələlər fakültə rəhbərliyi tərəfindən həll olunur. Aralıq və yekun imtahanı sualları sillabus üzrə keçirilən mövzular əsasında qurulur. Aralıq imtahanının sualları yekun imtahanında təkrarlanmırlar. Aralıq və yekun imtahan zamanı verilmiş açıq sualları cavablandırmaq üçün qaydalar: İmtahan sualları test və ya açıq suallar formasında qurulur. Hər bir açıq suala cavab tarixi hadisələrin, faktların qısa təsviri və izahından ibarət olmalıdır. Qısa cavablı suallar üçün açar sözlər, adlar, faktlar, anlayışlar, nəzəriyyələr, nümunələr, oxşarlıqlar və fərqlər istifadə edilə bilər. **İmtahan qaydalarının pozuntuları** Aralıq və yekun imtahanları vaxtı tələbə tərəfindən imtahanın gedişini pozmaq və köçürmələr qadağandır. Bu qaydaya riayət etməyən tələbələrin imtahan işi ləğv olunur və tələbə 0 (sıfır) qiymət ilə imtahandan kənarlaşdırılır. **Fənni bitirmək qaydası** Universitetin qaydalarına müvafiq olaraq kursu bitirmək üçün ümumi müvəffəqiyyət faizi 60% və yuxarı hesab edilir. Kəsri olan tələbə bu fənni növbəti semestr və ya növbəti il təkrarən götürə bilər. **Tələbələrin davranış qaydaları** Dərs zamanı dərs prosesini pozmaq və etik qaydaları pozmaq qadağandır. Həmçinin tələbələr arasında icazəsiz müzakirələr və mobil telefonlardan istifadə qadağandır.

Cədvəl (dəyişdiriləbilər)

Həftə	Tarix (planlaşdırılacaq)	Fənnin mövzuları	Dərslik/Tapşırıqlar
1.	***** *****	***Fənnlə və sillabusla ümumi tanışlıq.*** **Giriş.** Tələbələri Azərbaycan tarixi fənninin iş proqramı və onların qarşısında duran vəzifələr ilə tanış etmək. Azərbaycan tarixi nədən bəhs edir; onun analizi, öyrənilməsi, başlıca dövrləri, tarixi qaynaqlar. Qədim dövrün tarixşünaslığına dair qisa məlumat.	***Azərbaycan tarixi (ən qədim zamanlardan - XXI əsrin ilk onilliklərinədək) M.Q.Abdullayevin redaktəsi ilə.Bakı, 2015***

		Azərbaycanda ibtidai-icma dövrü haqqında anlayış. Manna dövləti, Atropatena, Antik Qafqaz Albaniyası	[I fəsil , § 1,3,4 s.5-11, 15-30];
2.	.... *****	Alban dövləti III-VII əsrlərdə. Arşakilər sülaləsi və Mehranilər sülaləsi dövründə siyasi tarix. Mədəniyyət. Azərbaycanda xilafət ağalığı və ona qarşı mübarizə. İslamın yayılması. Xürrəmilər hərəkatı. Babək	[II fəsil , § 5 s.31-40]; [II fəsil, § 6 s.41-51];
3.	*** ****	Etnogenez problemi. Azərbaycan xalqının formalaşması. Xalqın formalaşmasında rol oynamış bir sıra etnik toplular haqda qısa məlumat Azərbaycan IX yüzilliyin ikinci yarısı – XI yüzillikdə. Azərbaycan feodal dövlətləri və səlcuqlular haqqında. Eldənizlər dövləti. IX-XIII yüzilliklərdə Azərbaycan mədəniyyəti.	[II fəsil , § 7, s. 52-62]; [III fəsil , § 8-10 s.62-95]
4.	**** ***	Monqolların I, II, III yürüşü. Azərbaycan Monqol ağalığı dövründə. Azərbaycan Hülakülər imperiyasının mərkəzi kimi. Qazan xanın islahatları Azərbaycan XIV yüzilliyinin sonu-XV yüzillikdə. Ölkənin ictimai siyasi həyatı. Toxtamış və Teymurun Azərbaycana yürüşləri. Şirvanşah I İbrahim	[IV fəsil , § 11-13, s. 95-100, 103-107]; [IV fəsil , § 14 s.107-109]
5.	*** ****	Azərbaycan Baharlı və Bayandurlu sülalələri dövründə. Sosial-iqtisadi vəziyyət, xarici siyasət. Azərbaycan XVI yüzillikdə. Mərkəzləşdirilmiş Azərbaycan Səfəvi dövlətinin yaranması. Şah I İsmayıl və Şah I Təhmasib.	[V fəsil , § 15-16, s.112-119] [VI fəsil , § 17, s.124-128]
6.	**** ***	Azərbaycan XVI yüzilliyin sonu - XVII yüzilliyin əvvəllərində. Şah I Abbasın hakimiyyəti (1587-1629). Azərbaycan Səfəvi dövləti XVII-XVIII əsrin əvvəllərində. İmperiyanın zəifləməsi və Azərbaycanın beynəlxalq rəqabət meydanına çevrilməsi (XVIII yüzilliyin 20-30-cu illəri).	[VI fəsil , §18 s.128-133]; [VI fəsil , §20 s.146-155];
7.	*** ***	Azərbaycanda dövlət müstəqilliyi uğrunda mübarizə. Nadir şah Əfşarın tarix səhnəsinə gəlişi. Azərbaycan xanlıqlarının yaranması, idarəçilik sistemi, təsərrüfat həyatı, xarici siyasəti haqqında. Şəki, Qarabağ, Quba və Urmiya xanlıqlarının müxtəsər tarixi.	[VI fəsil , § 20 s.155-157]; [VII fəsil , § 21 s.158-168];
ARALIQ İMTAHANI (1-7-ci mövzular)			
8.	*** ***	Azərbaycan beynəlxalq münasibətlərdə (XVIII əsrin sonu - XIX əsrin əvvəli). Qacarların Azərbaycan tarixində yeri və rolu Gülüstan müqaviləsi və Azərbaycan üçün nəticələri	VIII fəsil, § 22, s.175-176, §23, s.179-183
9.	*** **	Azərbaycanın Rusiya və Qacarlar arasında bölüşdürülməsinin ikinci mərhələsi. II Rusiya-Qacar müharibəsi. Türkmənçay müqaviləsi. XIX yüzilliyin birinci yarısında Şimali Azərbaycanda ictimai-siyasi həyat. İqtisadi durum. Müstəmləkə zülmünə qarşı üsyanlar. Çarizmin köçürmə siyasəti	VIII fəsil, §23 s. 183-187; §24 s. 188-194

10.	*** ***	Şimali Azərbaycan XIX yüzilliyini ikinci yarısında. Kapitalist münasibətlərinin yaranması və inkişafı. Bu dövrdə Rusiya tərəfindən keçirilmiş islahatlara baxış. Azərbaycan XX əsrin əvvəllərində. Bakının dünya neft mərkəzi kimi yüksəlişi. Azərbaycan I Dünya müharibəsi illərində	[VIII fəsil, § 25-27 s.195-220]; [IX fəsil, § 29, s. 220-222,]
11.	*** ***	Şimali Azərbaycan Demokratik Respublikası. Azərbaycanın istiqlaliyyət uğrunda mübarizəsi. ADR-in daxili siyasəti. Azərbaycanın beynəlxalq vəziyyəti. Aprel işğalı. ADR-in süqutu.	
12.	*** ***	Azərbaycan SSR. Azərbaycan 1920-1930-cu illərdə. Azərbaycan SSR-in ZSFSR və SSRİ-yə daxil edilməsi. Sovet hakimiyyətinin qurulması. Sosialist təsərrüfatçılığının yaranması. Mədəni inqilab. İctimai və siyasi vəziyyət. Azərbaycanda Sovet totalitarizmi. 30-cu illərin repressiyaları.	[XI fəsil, § 38-40 s.268-298];
13.	*** **	XX əsrin 20-30-cu illərində Azərbaycanda sosial-iqtisadi vəziyyət. Totalitar rejimin möhkəmlənməsi. Azərbaycanlıların Ermənistan SSR-dən deportasiyası. M.C.Bağırov hakimiyyətinin müsbət və mənfi cəhətləri. Azərb. SSR II Dünya müharibəsi illərində.	[XII fəsil , § 41-42 s.298-315] [XIII fəsil, § 43-44, s.315-330];
14.	** ***	İ.Mustafayev. V.Axundov. Azərbaycan SSR 70-80-ci illərdə. H.Əliyev. Cənubi Azərbaycan XX əsrdə. Güney Azərbaycanda demokratik hərəkatın rəhbərləri Səttarxan, Ş.M.Xiyabani, S.C.Pişəvəri	[XIV fəsil, §45 s.331-338]
15.	*** ***	Azərbaycan SSR 80-ci illər-90-cı illərin əvvəllərində. "Dağlıq Qarabağ problemi"nin ortaya atılması. Yeni siyasi partiyalar, ictimai təşkilatlar. AXC-nin yaranması və onun rolunun artması. Azərbaycanlıların Ermənistandan deportasiyası. 1990-cı il 20 Yanvar faciəsi. Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyinin bərpa edilməsi. Müstəqil Azərbaycan Respublikasının inkişaf problemləri. Daxili və xarici vəziyyət. A.Mütəllibov, Y.Məmmədov, İ.Qəmbər, Ə.Elçibəy. Ermənistanın Azərbaycana təcavüzü və Dağlıq Qarabağ müharibəsinin başlanması, Xocalı soyqırımı. Respublikada ictimai-siyasi böhran, torpaqların işğalı. Hərbi uğursuzluqlar. Heydər Əliyevə ikinci dəfə Azərbaycanda hakimiyyətə gəlməsi. Heydər Əliyevin yeni siyasi kursu. Siyasi sabitliyə doğru. Azərbaycan-Ermənistan münasibətləri. Atəşkəs. İlham Əliyevin prezident seçilməsi, dövlət idarəçiliyinin təkmilləşdirilməsi. Heydər Əliyev kursunun davam etdirilməsi. Dağlıq Qarabağ uğrunda aparılan diplomatik mübarizə. **FİNAL İMTAHANI** (8-15-ci mövzular)	[XIV fəsil, §45-46, s.338-344]